

TANODA

Úton a sikeres életpálya felé.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	3
1.2.A dolgozat felépítése.....	3
1.3. Témaválasztás indoklása	4
2. Elméleti háttér.	6
2.1. Fogalmak, dilemmák és oktatáspolitikai változások.	6
3.A célzott támogatást nyújtó tanodaprogram	9
3.1.Mi a tanoda?	9
3.2.Út a tanodáig.....	10
3.3.A tanodaprogram	11
3.3.1 A tanodák céljai	11
3.3.2. A tanodák kapcsolatai	13
4.Eredményesség vizsgálat az alsószentmártoni tanodában.....	15
4.1. Kutatási kérdéseim és hipotéziseim.	15
4.2.Kutatási módszer.....	16
4.3.A kutatás helyszíne.....	16
4.4.Az alsószentmártoni tanoda.....	18
4.4.1.Az alsószentmártoni tanoda céljai és programjai	18
4.4.2. Szerződés és nyilatkozat	20
5.Kutatási eredményeim.	21
5.1.Dokumentumelemzés eredményei.	21
5.2.Interjúelemzés eredményei	24
6.Összegzés	26
7.Szakirodalom.....	27
8. Melléklet.	30

1. Bevezetés.

„Minden gyermek önálló, egyedi, megismételhetetlen, nincsenek „átlagos” gyerekek, legfeljebb olyan tanulók, akik adott élethelyzetüknek, családi körülményeiknek, temperamentumuknak köszönhetően jobban tudnak alkalmazkodni az iskola elvárásaihoz.”(Kerényi, 2005:10)

Tanulmányaim és tapasztalataim során arra jöttem rá, ha megadjuk a hátrányos helyzetű diákoknak mindazt, ami szükséges lehet az eredményes tanuláshoz, akkor nagymértékben le fogják küzdeni a hátrányokat és sikeresek lehetnek az iskola és az élet egyéb területein hasonlóképpen azokhoz a diáktársaikhoz, akik eleve hátrányok nélkül kapcsolódnak be az oktatásba. Nagyon fontosnak tartom azokat az oktatáspolitikai törekvéseket és programokat, melyek pozitívan hatnak a hátrányos helyzetű fiatalok oktatási eredményességére. Úgy vélem a tanoda egy olyan eredményesen működő intézmény, mely hatékonyan segíti a hátrányos helyzetű fiatalok oktatási előmenetelét illetve felkészíti őket az életre. A dolgozatomat egy tanodáról írtam, mely véleményem szerint megadja mindazt, amire szüksége lehet egy hátrányos helyzetű gyermeknek a tanulmányai során, és rávilágítok, hogy eredményesen is működik. A kutatásom során adatokat elemeztem és statisztikai táblázatokat készítettem melyek segítségével megmutathatom, milyen végzettséget szereztek a diákok. Ezekkel az adatokkal nem az a célom, hogy arra hívjam fel a figyelmet, hogy egy egyetemi szintű diploma eredményesebb élethez vezethet, mint egy szakmunkás bizonyítvány sokkal inkább azt mutatnám meg, hogy a diákok próbálnak érvényesülni, melyhez a tanoda segítséget kínál.

1.2. A dolgozat felépítése.

Tanulmányom indításaként az általam bemutatni kívánt tanodába járókra jellemző fogalmakat tisztázok. Ezt követően szakirodalmi áttekintéssel folytatom, melyben sorra veszem a tanodáról és a hátrányos helyzetű illetve cigány/roma fiatalokról írt tanulmányokat, mivel a kutatási helyszínen lévő tanoda diákjai 100%-ban cigány/roma tanulók. Ezáltal áttekintem, milyen kutatásokat végeztek az eddigiekben a tanodákkal kapcsolatban illetve, hogy ezek milyen módon határozták meg az egyéni

kutatásomat. Majd megvizsgálom a tanoda működését és azt, hogy milyen célkitűzései és programjai vannak, valamint milyen kapcsolatrendszerrel rendelkeznek. Ezt követően a dolgozat második részeként a kutatásomról írok. Kutatói kérdésem és hipotéziseim után az alsószentmártoni tanodát ismertetem. Bemutatom, hogy milyen céljai vannak, és milyen programokkal szolgál a gyermekeknek. A továbbiakban részletezem a kutatási eredményeimet. Zárásként pedig összegzem a hipotézisemre illetve kutató kérdésemre kapott válaszaim.

1.3. Témaválasztás indoklása

E dolgozat elkészítését megelőzően már végeztem kutatást egy tanodában. Akkor azt vizsgáltam, hogy a tanoda diákjai motiváltak-e a tanulás iránt, és ha igen akkor mi vagy ki az, ami, vagy aki motiválja őket. A szakirodalom szerint az optimális, ha kialakul egy belső vagyis intrinsic motivációnk, mely külső hatások nélkül is arra ösztönöz, hogy tanuljunk. A különböző tanulási stratégiák, hatékony tanulási módszerek, valamint a személyiség is nagy szerepet játszik a tanulásban. (Réthy 2002.) Azért vizsgáltam az alsószentmártoni tanodát, mert 2011-ben ott tanítottam és felmerültek bennem kérdések a tanoda diákjaival kapcsolatban. Az eredmények további kutatásra sarkaltak, ezért úgy döntöttem, hogy folytatom az ott végezett kutatást, további kérdésekre keresve a választ. A 2012 tavaszán végezett empirikus kutatásom eredményeként megtudtam, hogy a tanulók valóban motiváltak a tanulás iránt továbbá a diákok szeretnék továbbtanulni, és abban a tanoda és az ott oktató tanárok nagy szerepet játszanak. Ezek után további dokumentumokat kértem a tanoda vezetőjétől és folytattam a kutatást. A téma ezúttal a tanoda eredményessége. Vagyis kutatásomban a tanoda célkitűzését vizsgáltam annak tükrében, hogyan és milyen eredményeket tud e tekintetben felmutatni.

Fontosnak tartom a tanoda részletes vizsgálatát, mivel úgy vélem annak eredményes működése lehet az egyik megoldása az esélyegyenlőség növelésének az oktatáspolitikai szempontjából. Ezt a kutatást követően egy országos szintű vizsgálatot szeretnék végezni annak felderítésére, hogy a tanodák célkitűzése és azok eredményessége milyen mutatókkal szolgálnak. A témában készültek már hasonló tanulmányok, viszont olyan kevés a tanodáról készült kutatás illetve szakirodalom, hogy szükségesnek látom a további vizsgálatokat.

Úgy gondolom, hogy a tanoda nagy segítség a hátrányos helyzetű cigány/roma diákok számára annak érdekében, hogy kultúrájukat megőrizhessék, és az iskolai előmenetelükben sikeresek legyenek.

Nagy hatással volt rám a tanoda az idő alatt, amíg ott tanítottam és azok az élmények sarkaltak a tanoda vizsgálatára és arra, hogy felhívjam az olvasók figyelmét a tanodák fontosságára.

2.Elméleti háttér.

2.1. Fogalmak, dilemmák és oktatáspolitikai változások.

Ebben a fejezetben olyan fogalmakat tisztázok, melyek a választott témámmal szoros kapcsolatban vannak. Kifejtem a hátrányos illetve halmozottan hátrányos helyzet fogalmát mivel az alsószentmártoni tanoda diákjai mindannyian hátrányos és sokan halmozottan hátrányos helyzetű tanulók. A vizsgált tanodában a tanulók mindegyike cigány származású így szükséges annak a kifejtései is, hogy kit nevezünk cigánynak és milyen oktatáspolitikai törekvések valósultak meg a közelmúltban.

A hátrányos helyzetű tanulókra vonatkozó a 1993.évi LXXIX. közoktatásról szóló törvény 121.§-a tartalmazza az értelmező rendelkezéseket: A 14. pont szerint *„hátrányos helyzetű gyermek, tanuló: az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve aki után rendszeres gyermekvédelmi támogatást folyósítanak.”*(A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény)

Ezt a törvényt kibővítették egy 2. számú melléklettel a 20/1997. (II. 13.) Kormányrendelet alapján, amely a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók besorolását tartalmazza. Ezen törvény alapján az a halmozottan hátrányos helyzetű diák, aki megfelelt a hátrányos helyzetű kritériumoknak és ezen felül a tanuló legalább egyik szülője tanulmányait legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán fejezte be. (A közoktatásról szóló törvény 2. számú melléklet a 20/1997. II. 13.)

A tanodával illetve a hátrányos helyzettel kapcsolatos alapfogalmakat is fontos tisztázni, mivel a tanodák elsődleges célcsoportja a hátrányos helyzetű és cigány tanulók. Ilyen szavak az *„Az asszimiláció (beolvadás), szeparáció (elkülönülés), szegregáció (elkülönítés), integráció (együttélés) és inklúzió (befogadás), különböző mértékben jellemzi az egyes korszakokat az adott oktatáspolitikai értékorientációja és döntése mentén.”* (Varga, 2012:2).

„Ezen felül a demokratikus társadalmak alapeszménye az esélyegyenlőség (equality) vagy egyenlő bánásmód, amikor egyénekkkel és csoportokkal szemben a hátrányos megkülönböztetés, például elkülönítés (szegregáció) – nem érvényesül. E mellett azonban a méltányosság (equity) biztosítása is demokratikus cél, amikor létrejön az a társadalmi befogadás (social inclusion), mely során a környezet igazodik az ott

lévők sokszínűségéhez társadalmi, kulturális és egyéni szinten egyaránt.” (Varga, 2012:2).

A tanoda, melyet vizsgáltam egy 100%-ban cigány településen van, így a diákok is mind cigányok. Úgy vélem a „cigány” az első olyan fogalom mely magyarázatra szorulhat. A tekintetben, hogy „Ki a cigány?”, több értelmezést is találhatunk. (Ladányi-Szelényi,1997.) Alapvetően kétféleképpen lehet megközelíteni ezt a kérdést. A két nézőpont szerint az egyik mely során az a cigány, akit a környezete annak tart. Ezt a nézőpontot képviseli többek között a három egymást követő országos cigánykutatás, mely 1971, 1991 és 2001-ben zajlott (Kemény és mts 2004). A másik nézőpont az önbevallás. A két nézőpont nem csupán más szemléletű, de más lélekszámot is mutatnak a tekintetben, hogy mekkora a cigányság létszáma Magyarországon. *„A külső megítélés szerinti kutatás 2003-ban hozzávetőlegesen 540000 főre becsülte a cigányságot, míg az önbevalláson alapuló népszámlálás 2001-ben nem érte el a 200000 főt.” (Cserti Csapó. 2011:10)*

Láthatóan tehát nem csak elvi kérdés a csoport kétféle módon történő beazonosítása, hanem jelentős számbeli különbséget is eredményez. Ezek az adatok fontosak lehetnek az oktatáspolitikai számára is. *„Magyarországon sok esetben összemosódik a hátrányos helyzet a kulturális identitással, ez azért probléma, mert ez azt sugallja, hogy minden cigány egyben valamennyi tagját érintené a szociális hátrány is.”(Varga, 2012:2)*

Az oktatási programok nagy hangsúlyt fektetnek olyan megoldásokra, amelyek a hátrányos helyzetű diákok tanulását segítik elő.

A főbb oktatáspolitikai változások hazánkban a hátrányos helyzetűekkel illetve a cigánysággal szemben a rendszerváltást követően került sor. Azt megelőzően olyan intézkedéseket hozott az állam, melyekkel elsőként asszimilálni majd szegregálni szerették volna a hátrányos helyzetben lévő cigány tanulókat. A hetvenes években erőteljesen előtérbe került a homogén cigány osztályok felállítása, mivel úgy vélték, hogy a szegregált osztályok megoldást nyújthatnak a cigány gyermekek oktatásának növelésére. Azonban ezek az osztályok alacsony teljesítményt mutattak, ennek hatására a szakemberek hamarosan a cigány osztályok megszüntetése mellett foglaltak állást. (Varga, 2012) Ezek nyomán a rendszerváltást követően *„fókuszba került az oktatáspolitikában a hátrányos helyzet kérdésköre, mely egybeolvadt a*

cigányságfelzárkóztatásával”.(Varga, 2012:5) 1991-ben született olyan intézkedés, mely a felzárkóztatás mellett a nemzeti identitás fejlesztését is célul tűzte ki a cigány tanulók esetén, bár ez az iskolákban kevésbé jelent meg (Forray 1993). Ezt követően 1993-ban megalkották a kisebbségi törvényt. *„A szakmai érvek hatására ezt a szabályozót 2000-ben megváltoztatták (az elnevezés „cigány nemzetiségi oktatás” lett), azonban tartalmában nem változott, így továbbra is alapvetően a felzárkóztatást célozta.”*(Varga, 2012:5)

A továbbiakban számtalan intézkedést és pályázatokat hirdettek meg a cigányság számra és egyidejűleg a hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztésére vonatkozóan is. Megjelentek a cigány fiatalokat támogató pályázatok, mint a Soros Alapítvány, célzott programokat vezettek be országszerte, mint a Lépésről lépésre, illetve a Hálózatosítás program. A későbbiekben megjelent az Arany János program, amely szintén egy országos kiterjesztésű program volt, illetve a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány. (Varga, 2012)

Ezen a programok közé sorolnám a tanodát is mely szintén a hátrányos fiatalok és a cigány/roma tanulók tanulmányaik sikeres előmenetelében hivatottak támogatást nyújtani.

3.A célzott támogatást nyújtó tanodaprogram

3.1.Mi a tanoda?

Konkrét definíció nem létezik, viszont van olyan szakirodalom, melyek segítenek körülírni a tanoda fogalmát. A magyarországi tanodákról az első átfogó tanulmányt Kerényi György szerkesztette. A 2005-ben kiadott mű – Tanodakönyv- segítséget nyújthatott azoknak, akik tanodát szerettek volna, illetve szeretnének létesíteni, mivel olyan információkat jegyez le melyek átfogó képet adnak arról, hogy miről is kell szólnia egy tanodának. Ír a pedagógiai programokról és kapcsolatrendszerekről, illetve mindarról, amire szükség lehet, ha valaki szeretne belefogni egy tanoda alapításába. Az ő meghatározása a legelterjedtebb a tanoda fogalmáról.

„A tanoda olyan intézmény, amely iskolán kívüli foglalkozás keretében a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók, közülük is főként a hátrányos megkülönböztetésük miatt még nehezebb helyzetben lévő romák iskolai sikerességét, továbbtanulását kívánja elősegíteni, ezáltal javítva későbbi esélyeiket a munkaerőpiacon való érvényesülésre és a társadalmi integrációra.” (Kerényi, 2005:15)

Ezt követően 2008-ban egy újabb tanodával kapcsolatos mű készült el. Németh Szilvia szerkesztette a - A tanoda-típusú intézmények működésének, tevékenységének elemzése címmel-. A kvantitatív kutatás során használt kérdőív négy fő témakört járt körül. (Németh, 2008) Elsőként a tanoda működési feltételeit, majd a tanulólétszám alakulást továbbá a bevett pedagógiai gyakorlatokat és végül a tanoda külső kapcsolatai álltak a tanulmány vizsgálati fókuszában.

A témához legközelebb álló szakirodalom és egyben a legfrissebb kutatás a 2012 tavaszán készített Tanoda bevalás vizsgálata, melyet Fejes és munkatársai készítettek. A munkacsoport tagjai négy hónapon keresztül, 2012. március-június hónapokban dolgoztak együtt feladatuk megoldásán. Eredményeiket két beszámolóban foglalták össze. Az első beszámoló - A működtetésre vonatkozóan javaslatok, alternatívák megfogalmazása- alcímet kapta, a második pedig a - Javaslatok a tanodai mérés-értékelési rendszer kialakításához és a jó gyakorlatok összegyűjtéséhez, felhasználásához- alcímet.

A Tanoda Beválás Vizsgálta Munkacsoport feladata az volt, hogy többféle szempontból áttekintse a magyarországi tanoda mozgalom történetét, eredményeit, fejlesztési lehetőségeit, és javaslatokat fogalmazzon meg a tanoda programok jövőbeli megvalósítási kereteivel és szakmai feltételrendszerével kapcsolatban. Ez a mű a jelenleg legátfogóbb kutatás melyet a tanoda témáról készítettek. Az alsószentmártoni tanoda eredményességét vizsgálva ez az átfogó tanulmány támpontot adott.

Összefoglalóan elmondható, hogy a tanodákról nem találhatunk sok szakirodalmat, viszont ez elmúlt években több átfogó tanulmány született. Úgy vélem, hogy a tanodákkal kapcsolatban további kutatásokra lehet szükség.

3.2.Út a tanodáig

Amint azt írtam az előbbieken több olyan program született meg, melyek a hátrányos helyzetű fiatalok eredményes tanulását segítették elő intézményesült kereteken belül. Ezek mellett civil kezdeményezések hatására megindultak olyan programok is melyekkel az iskolán kívül is segítséget kaphatnak a hátrányos helyzetű fiatalok. Bár az első kezdeményezések során civil szervezetek által támogatottként működtek, később azonban állami támogatást is kaptak a tanodák a működésükhöz. Miután a kormány 2003. szeptember 1-jétől a közoktatási törvényben nevesítették a tanodát, több központi pályázatot írnak ki a finanszírozása érdekében, melyek hatására elindul a tanodamozgalom. 2004-ben megjelent a *„Modell értékű tanoda típusú (extrakurrikuláris) tevékenységek támogatása a hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikeressége”*(Fejes és mts, 2012:20) című pályázati felhívás. 2005-ben HEFOP/2005/2.1.4. B jelöléssel, - *Tanoda programok támogatása* - címmel hirdet pályázatot már önállóan a Humán erőforrás-fejlesztés Operatív Program Irányító Hatósága. További pályázatok kerültek meghirdetésre, mint a 2008-ban jelent meg TÁMOP-3.3.5/A/08/1 és TÁMOP-3.3.5/A/08/1KMR kódszámmal, *„Tanoda programok támogatása”* elnevezéssel a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség támogatásával. 2009-ben a TÁMOP-3.3.7/09/1 és a TÁMOP-3.3.7/09/2 jelzésű, a *„Minőségi oktatás támogatása, valamint az egész életen át tartó tanulás elősegítése.”*(Fejes és mts, 2012:20)

A központi források hatására megnövekedett a tanodák száma. Viszont az anyagi támogatások nem jelentettek folyamatos és biztos forrást a tanodák számára. Ez

problémát okozott a működéshez. A finanszírozási problémák hatására 2012 áprilisában rendeztek egy nemzetközi konferenciát, amely a „*Kié a tanoda*” címet viselte. A konferencián részt vettek a tanodák vezetői, a civil szervezetek munkatársai és szakértők, akik megfogalmazott javaslataik első pontjaként a tanodák finanszírozásának folyamatosságára hívták fel a figyelmet.

A probléma megoldása érdekében a 2012-es év elején a Roma Oktatási Alap és a Nyílt Társadalmi Alapítvány /Szükség Alapot/ hozott létre, amely azon tanodák számára nyújt segítséget, melyek a következő tanodapályázatra jelentkezni kívánnak, de a működési költségeiket nem tudják biztosítani a támogatás megérkezéséig.

Az első tanoda 1994-ben alakult meg egy tábort követően melyben olyan diákok vettek részt, akik felvételt nyertek valamely pécsi gimnáziumba. *„A fiatalok igényt tartottak arra, hogy társaságuk később is létezzen. Az egyesület neve beszédes: „Amrita” a halhatatlanság itala a hindu mitológiában. OBK kettős jelentésű rövidítés: egyfelől a pályaorientációs baráti kör rejtezik mögötte, másfelől Orsós, Bogdán és Kalányos, vagyis a leggyakoribb beás cigány nevekből alkotott tréfás cégjelzés.”*¹

3.3.A tanodaprogram

Véleményem szerint a tanoda program, ha megfelelően működik, akkor az egyik legeredményesebb program lehet a hátrányos helyzetű fiatalok sikeres tanulmányi előmenetelének megteremtésében. Ebben a fejezetben részletesen írok a tanodák céljairól és általános működésükről, kapcsolatrendszerükről.

3.3.1 A tanodák céljai

A tanodák célkitűzésének egyik besorolása szerint három tanoda típust különböztethetünk meg céljaik szerint. Ezt a csoportosítást Németh Szilvia készítette el a tanoda kutatás során.

¹ <http://www.ambedkar.hu/amrita-egyesulet/#more-378> (Amrita Egyesület honlapja 2012-10-16.)

Az első típusú tanodák azok, melyek tevékenysége széles skálán mozog és heterogén csoportokat várnak. Ezen tanodák célja, hogy a diákjaik igénye szerint végezzék a fejlesztést, illetve a tehetséggondozást. Felkészítik a tanulókat az érettségire és a részképeségeket vagy esetleges hiányokat pótolják. A második típusú tanodák azok melyeknek elsődleges célkitűzése a leghátrányosabb helyzetben lévő és a legrosszabb tanulmányi átlaggal rendelkező fiatalok fejlesztése és segítése. A pedagógusok korrepetálják a diákokat és fejlesztik azokat a képességeiket, melyekben gyengébb teljesítményt nyújtanak az átlagnál. A harmadik csoportba azok a tanodák tartoznak, melyek azokkal a hátrányos helyzetű fiatalokkal foglalkoznak, akik valamely tantárgyban tehetségesnek bizonyulnak, az iskolai eredményeik jók. Olyan diákok fejlesztését és képzését hivatottak végbeinni, akik az általános iskolai tanulmányaikat követően tovább szeretnék folytatni tanulmányaikat. (Németh, 2008)

A tekintetben, hogy a valamilyen formában hátrányt szenvedő diákokat fejleszteni kell és nem engedhető meg, hogy a tanulók képzés nélkül maradjanak, mindhárom típusú tanoda egyetért. Ezeket a következtetéseket az eddigi legátfogóbb kutatás során sikerült levonni. A kutatás során 53 tanoda munkatársai által kitöltött kérdőívet dolgoztak fel. Ez a kutatás Németh Szilvia vezetésével folyt. (Fejes és mts,2012)

Németh Szilvia egy táblázatban foglalta össze a tanodák célkitűzéseit. A táblázatban láthatunk egy összefoglalót arról, milyen arányban változnak a tanodák célkitűzései a megkérdezettek szerint.

1.Számú táblázat. A tanodák célkitűzései (Németh, 2009:18)

<i>Céltevékenység megnevezése</i>	<i>Gyakoriság (%)</i>
Továbbtanulásra, érettségire való felkészítés	25,6
Korrepetálás, felzárkóztatás	23,3
Iskolai eredményesség növelése	18,6
Integrált oktatás támogatása	7,0

Szabadidő hasznos eltöltése	7,0
Tehetséggondozás	4,7
Hiányzás, lemorzsolódás csökkentése	4,7
Hátrányos helyzetű családokkal való szoros együttműködés	4,7
Kompetenciafejlesztés, önálló tanulás elősegítése	2,3
Egyéni, kiscsoportos fejlesztés	2,1
Összesen	100,0

Összességében elmondható, hogy a tanodák fő célja, a továbbtanulásra, érettségire való felkészítés.

3.3.2. A tanodák kapcsolatai

A tanodaprogram feladatai közé tartozik a kapcsolattartás mely nagy segítséget nyújthat abban, hogy nyomon követhessék a diákok tanulmányi eredményeit és az esetlegesen rossz teljesítmények háttér okait.

A tanodák érdemesnek tartják a helyi önkormányzattal való együttműködést és erről egy szerződés készítését. Az együttműködés akár közös pályázatokon keresztül is megvalósulhat valamint kiszámíthatóbban működhetnek a programok. (Kerényi, 2005)

Továbbá fontos, hogy kapcsolatot tartsanak olyan szervezetekkel és egyesületekkel, amelyek a tanoda céljainak elérését segítik munkájukkal. A tanoda kapcsolatban állhat szociális intézményekkel, óvodákkal, középiskolákkal, egyetemekkel, főiskolákkal. A főiskolások és egyetemisták segítsége különösen fontos lehet a tanoda diákjai számára, hiszen példaképek lehet számukra. Kapcsolatban állnak, olyan önkéntesekkel, akik az egyetemi vagy főiskolai gyakorlatukat végzik. Egy példa erre a pécsi Faág Baráti Kör Egyesület, ahol a szemináriumi gyakorlatukat teljesíthetik a hallgatók az egyesületnél, ezzel tapasztalatot szerezve a tanításról és az önkéntes munka hasznáról.

A diákok a tanodában töltik a délutánjaikat, viszont a délelőtti óráik az iskolákban vannak, így szükségszerű felvenni a kapcsolatot az iskolával és a diákokat tanító pedagógusokkal. Kerényi György szerint ennek a kapcsolatnak két útja lehet. Az egyik opció, hogy a diákok jegyeit az osztálynaplóban nyomon követik vagy esetleg a tanulók iskoláinak fejlesztését célzó együttműködéssel. (Kerényi, 2005)

Fontos, hogy a tanoda kapcsolatot tartson a szülőkkel is mivel ettől lesz igazán családias a hangulata. Az ott töltött idő során számos olyan program volt melyet a szülőkkel közösen szerveztek meg a gyerekek számára.

Összegezve véleményem szerint a tanoda eredményes működésének egyik feltétele a széles kapcsolatrendszer kialakítása, ezáltal több oldalról nyomon követhető a tanulók eredményessége és sikertelenségük okai, így hamarabb és könnyebben tudnak segíteni a tanoda pedagógusai.

4.Eredményesség vizsgálat az alsószentmártoni tanodában.

4.1. Kutatási kérdéseim és hipotéziseim.

A kutatás a dolgozat második része, melyben felvetem azokat a kérdéseimet melyek a szakirodalmi áttekintést követően felmerültek bennem. Megalkotom a hipotéziseimet és ezekre a kutatási módszerek, illetve a kutatási helyszín bemutatása után fogom kifejezni a válaszaim és véleményem.

A kutatást megelőzően számtalan kérdés merült fel bennem a tanodát illetően. Egy korábbi, 2012 tavaszán végzett kutatás során megvizsgáltam a tanulók motivációját. A kapott adatokból kiderült, hogy a tanoda nagyban befolyásolja, hogy a diákok motiválttá váljanak a tanulás iránt. Az is kiderül, hogy a belső, vagyis inrtinsic motiváció kezd kialakulni a tanulóknban a tanodában eltöltött idő folyamán. Azt viszont nem vizsgáltam meg, hogy a diákok milyen arányban jutnak tovább a közép, illetve felsőoktatásban. Így a kutatás során dokumentumelemzést folytattam és megnéztem milyen adatok vonatkoznak a tanodára az elmúlt 12 évre visszamenőlegesen. Az alábbi kérdésekre kerestem a választ.

1. Milyen oktatási programot kínál az alsószentmártoni tanoda?
2. Mik a célkitűzései?
3. Milyen a továbbtanulók aránya?
4. Milyen végzettséget szereztek a volt tanodások?
5. Eredményes-e az alsószentmártoni tanoda?

Ezen kutatói kérdésekből kiindulva a vonatkozó szakirodalom megismerése után alkottam meg a hipotéziseimet.

Az alsószentmártoni tanoda diákjai az előzetes kutatásom során bebizonyították, hogy motiváltak a tanulás iránt. Úgy vélem ennek az elszántságnak megvannak az eredményei is. A diákok ennek megfelelően bizonyosan nagy arányban mennek továbbtanulni.

1. A forráselemzéssel szeretném bebizonyítani, hogy a tanulók befejezik általános iskolai tanulmányaikat.

2. További hipotézisem, hogy a diákok továbbtanulnak a nyolcadik évfolyam befejeztével és magasabb képesítést szereznek annál.
3. A fenti kérdésekre kapott válaszok után megállapíthatjuk, hogy a tanoda eredményesen működik, vagyis a célkitűzések és az eredményességi mutatók összhangban vannak.

4.2.Kutatási módszer.

A kutatásom egyik része dokumentumelemzésen alapul melyekből statisztikai táblázatokat készítettem. A dokumentumokat a tanoda vezetőjétől kaptam melyek olyan adatokat tartalmaznak, mint a végzett tanulók és a végzettségük szintje. Továbbá azok az intézmények melyekben elvégezték az adott képzéseiket. Ezeket összegezve készítettem kimutatásokat. A kutatás másik része pedig egy korábban végzett vizsgálat során készített strukturált interjú elemzése. A kvalitatív vizsgálat során nyitott kérdéseket alkalmaztam, mely során arra törekedtem, hogy világos és egyértelmű kérdéseket tegyek fel a megkérdezett alanyoknak. Az interjút egy emberrel készítettem, a tanoda vezetőjével melyről írásos feljegyzést készítettem, hanganyagot nem használva. (Falus-Ollé, 2008)

4.3.A kutatás helyszíne.

Fontosnak tartom a helytörténeti leírást, mert Alsószentmárton egy homogén cigány település és az ott működő tanoda támogatója a Caritas annak érdekében jött létre, hogy a falubelieket támogassa. A falunak pedig egyedülálló településszociológiai háttere van.

Alsószentmárton történelméről Magdali Mária készített egy összefoglalót, ez a rövid tanulmány a Párbeszéd című internetes oldalon található. Továbbá a programokról készített összefoglalómat a SZMCA - Szent Márton Caritas Alapítvány - honlapján a programfüzetük alapján készítettem.

Alsószentmárton Baranya megyében található Siklóstól délre, a Dráva és a horvát határ közelében. *„Alsószentmárton ma körülbelül 1100 fős 100%-ban cigány*

*lakosságú község.*² Lakói a beás nyelvet beszélik anyanyelvükként. Az 1970-es évek közepéig sokác település volt Alsószentmárton, a falu szélén több cigányteleppel. A sokácok nem fogadták be a telepieket, de szezonmunkákra vagy mulatságaikhoz zenélni igényt tartottak rájuk. A téészesítéssel a falusi megélhetési lehetőségek szűkültek, így a fiatalok inkább bejártak a Siklóson nyílt kisüzemekbe dolgozni, eleinte ingáztak, később beköltöztek a városba. A szocializmusban párthatározat elrendelte a cigánytelepek felszámolását, és az állam támogatást adott házvételhez, a munkába járás feltételével. Ezeket követően fokozatosan beköltöztek a faluba, az ott lakók pedig át Siklóstra. 1975-re teljesen kicserélődött a lakosság.(Magdali,2011.)

A rendszerváltás során elhatalmasodott a munkanélküliség. A munkahelyekről elsőként az aluliskolázottakat, a vidékről bejárókat küldték el, így Alsószentmárton és környékéről ingázó cigány lakossága is az első elbocsátottak között volt. A munkanélküliséggel felborul a család megszokott rendje és anyagi biztonsága. „*Ma a munkanélküliség Alsószentmártonban szezonmunkáktól függően változó, 60-90% között van*”.³ Azonban tavasztól késő őszig minden alkalmi és szezonmunkát megragadnak, ami a környéken adódik.(Magdali,2011.)

Úgy vélem a helytörténet magyarázatot ad a magas munkanélküliségre. Nem egyedi a példa és bizonyosan fellelhető számos hasonló helyzetben élő falu az országban. A település számára a SZMCA rengeteg programot készített, melyekkel javítani próbálnak az ott élők életszínvonalán.

A SZMCA programfüzetét Békési Andrea valamint Balatoni Tamásné készítették 2009-ben. „*A Szent Márton Caritas Alapítvány 2000 tavaszán jött létre azzal a céllal, hogy Alsószentmártonban karitatív és közösségfejlesztő tevékenységeknek intézményi háttérrel biztosítson.*”(Békési-Balatoni,2009:3)

2

<http://www.parbeszed.com/main.php?folderID=2261&articleID=9208&ctag=articlelist&iid=1> (Magdali Mária, 2011. Letöltés dátuma. 2012-03-18)

3

<http://www.parbeszed.com/main.php?folderID=2261&articleID=9208&ctag=articlelist&iid=1> (Magdali Mária, 2011. Letöltés dátuma. 2012-03-18)

A programok csoportosítása szerint szociális és karitatív programok közé sorolható az ingyen konyha, a mozgó jogsegély és szociális tanácsadó szolgálata továbbá az utcai szociális munka, tanácsadás, ügyintézés, egészségügyi prevenció, anonim örökbefogadás, természetbeni krízistámogatás, lelki gondozás és életvezetési tanácsadás. Ezek a programok sikeresen működnek és megvalósulnak Alsószentmártonban. (Békési-Balaton,2009)

Az oktatási programok szintén fontosak ezen a területen csakúgy, mint az ország bármely pontján, viszont véleményem szerint egy hátrányos helyzetű falu legfontosabb programtervezete az iskoláztatás. Alsószentmártonban a Caritas fenntartásával nyílt meg 2000-ben a tanoda, amely nagy segítséget nyújt a diákoknak. A pedagógiai szakszolgáltatás és a közösségfejlesztő programok, a gyerek és ifjúsági klubok a multikulturális programok hagyományörző tevékenységek továbbá a nyári táborok is az oktatási program részei. (Békési-Balaton,2009)

4.4.Az alsószentmártoni tanoda.

A tanoda részletes programjáról és történetéről a tanoda füzetben olvashattam. A tanoda füzet valamint a tanoda vezetőjének elmondása alapján állítottam össze a beszámolóm a tanodáról.

Alsószentmártonban 2000-ben nyílt meg a délutáni tanoda, ahol kettő pedagógus tevékenykedik. A tanoda vezetője Gyurka Zsolt valamint a gyógypedagógiai diplomával rendelkező Jovánovics Bernadett.

A tanodába a kutatást 2012 tavaszán kezdtem így a2011/2012 őszi beiratozás alapján 52 tanuló járt. Az általános iskolások egy része a siklósi Szent Imre Katolikus Általános Iskolába, a másik része a siklósi Sztárai Mihály Református Általános Iskolába, a középiskolások a környező települések érettségit adó intézményeibe járnak. Az általános iskolások és a középiskolások a hét minden munkanapján igénybe vehetik a tanoda szolgáltatásait.

4.4.1.Az alsószentmártoni tanoda céljai és programjai

1. A hátrányos helyzetű, iskoláskorú cigány gyermekek társadalmi integrációjának elősegítése.

2. A személyes törődés, és a szeretetteljes családi légkör megteremtése.
3. A gyermekek iskolai sikerességének, integrációjának segítése.
4. Szociális készségek fejlesztés.
5. Felelősségre, kötelességtudatra, önállóságra nevelés.
6. Önkifejezés, önismeret fejlesztése.
7. Egészséges életre való nevelés (sport, drog prevenció, családtervezés).
8. Családi kohézió erősítése, családi szerepek tisztázása, családok támogatása, tehermentesítése.
9. Partneri viszony, együttműködés a családdal és iskolákkal.
10. Az iskolai pedagógusok befogadóvá tétele.
11. Az iskolák működése során a diszfunkciók károsító hatásainak enyhítése.
12. Közösségfejlesztés, hitélet erősítése, hagyományteremtés/ápolás.
13. A gyermekek körül támogató közösség kialakítása.
14. Lehetőséget és teret adni a találkozásra, az egyén és a csoport fejlődésére.
15. Pályaorientáció, pályaválasztás segítése, lemorzsolódás csökkentése.(
Békési,2011:3)

Célzott programjaikkal olyan légkört teremtenek a tanulók számára mely családi és intézményes is. Az iskolai sikerességet közvetlenül segítő tevékenységek közé tartozik a tanulmányi előmenetel segítése, az integrációt elősegítő módszertani elemek, szociális kompetenciák fejlesztése illetve a multikulturális tartalmak megjelenítése. Továbbá az oktatási program része az egyéni fejlesztésnek, önálló tanulási képességeket kialakító programok, kommunikációs képességeket fejlesztő programok. Ehhez hozzárendelt programelem mely során a diákok és pedagógusok közösen megbeszélnek az aktuális hét problémáit és eseményeit. További iskolai sikerességet segítő szolgáltatás a fejlesztőpedagógus alkalmazása és a tantárgyi képességfejlesztő programok. (Békési-Balatoni, 2009)

Fontos a pedagógusok számára, hogy olyan programokat is beiktassanak tanulások között melyek közösségépítőek. Különböző szabadidős programjaik vannak mint az élménypedagógiai túra klub, sport szakkör, lovaglás. Életkornak megfelelő kreatív tevékenység kézműves-klub, kórus. Szociális kompetenciák fejlesztése valamint a multikulturális tartalmak megjelenése érdekében fontos a közösségfejlesztő,

közösségépítő mentálhigiénés programok, ismeretterjesztő film mozi-látogatás, csajklub.

Családi kohézió erősítésére szolgál a családi színházlátogatás, családi kirándulás valamint gyermek és szülők közös versenye.

A programokból látható, hogy a tanoda a gyermekek számára minden lehetséges módszert alkalmaz annak érdekében, hogy tanulmányaikat sikeresen folytathassák. A tanoda programjai közt pedig nem csupán a gyermekekre irányuló programokat találunk, hanem számos családi programot is. Véleményem szerint ezeknek a programoknak kiváló közösségépítő ereje van.

Összességében az alsószentmártoni tanoda olyan tevékenységeket jelöl meg melyekkel elsősorban a társadalomban való boldogulásra nevelik a diákokat illetve az egyéni szükségleteket próbálják kielégíteni az egyéni illetve a kiscsoportos tanulás által. Ezen tények szerint a tanoda a Németh Szilvia által megfogalmazott azon tanodák közé tartozik, melyek azokkal a hátrányos helyzetű fiatalokkal foglalkoznak, akik valamely tantárgyban tehetségesnek bizonyulnak, az iskolai eredményeik jók. Olyan diákok fejlesztését és képzését hivatottak végbevinni, akik az általános iskolai tanulmányaikat követően tovább szeretnék folytatni tanulmányaikat.

4.4.2. Szerződés és nyilatkozat

A tanodába jelentkezőkkel szerződést kötnek. Mely tartalmazza a tanoda által biztosított szolgáltatásokat, valamint a diákok kötelezettségeit, az együttműködési szabályokat és a közös célokat. A kötelezettség vállalás többoldalú, egyrészt a tanuló másrészt a tanodai segítői továbbá a szülő között. A kötelezettség vállalás során rögzítik, melyek azok a feltételek melyek között zajlik a tanulás, a kulturális valamint a lelki segítő tevékenység. A beiratkozás feltételei közé tartozik, hogy a gyermek Alsószentmártonon kívül lévő oktatási intézménybe járjon. A gyermek a szülő beleegyezésével, jelenlétével, aláírásával iratkozik be. Együttműködési Nyilatkozat aláírása arra szolgál, hogy a gyermek és szülő önként vállalja a belépést és az azzal járó kötelezettségeket. (Békési-Balaton, 2009) A tanodai felvétel után a pedagógusok elkészítik, a tanulási képességek mérésére épülő egyéni fejlesztési terveket. A tanulmányi fejlesztés során kisiskolások esetében jelentős szerepet szánunk a játéknak, a nagyobbaknál az önismeret fejlesztésnek.

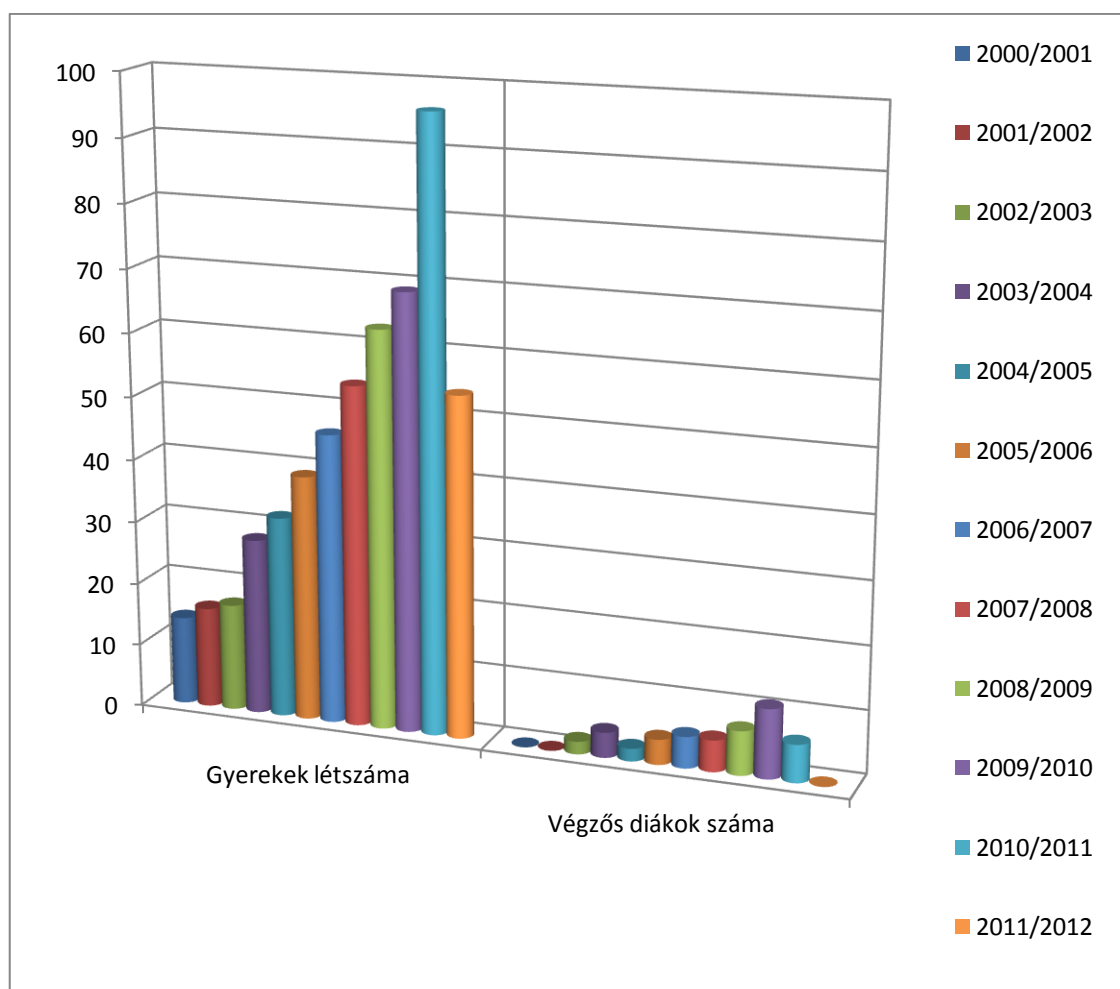
5. Kutatási eredményeim.

Ebben a fejezetben a kutatási eredményeket fogom elemezni. Az interjú adatait illetve a dokumentumelemzés adataiból készített táblázatokat fogom ismertetni.

5.1. Dokumentumelemzés eredményei.

Az elemzés során táblázatokat és adatokat ismertetek melyek tükrében komplex képet kaphatunk a diákok szám arányáról és a továbbtanulási mutatókról.

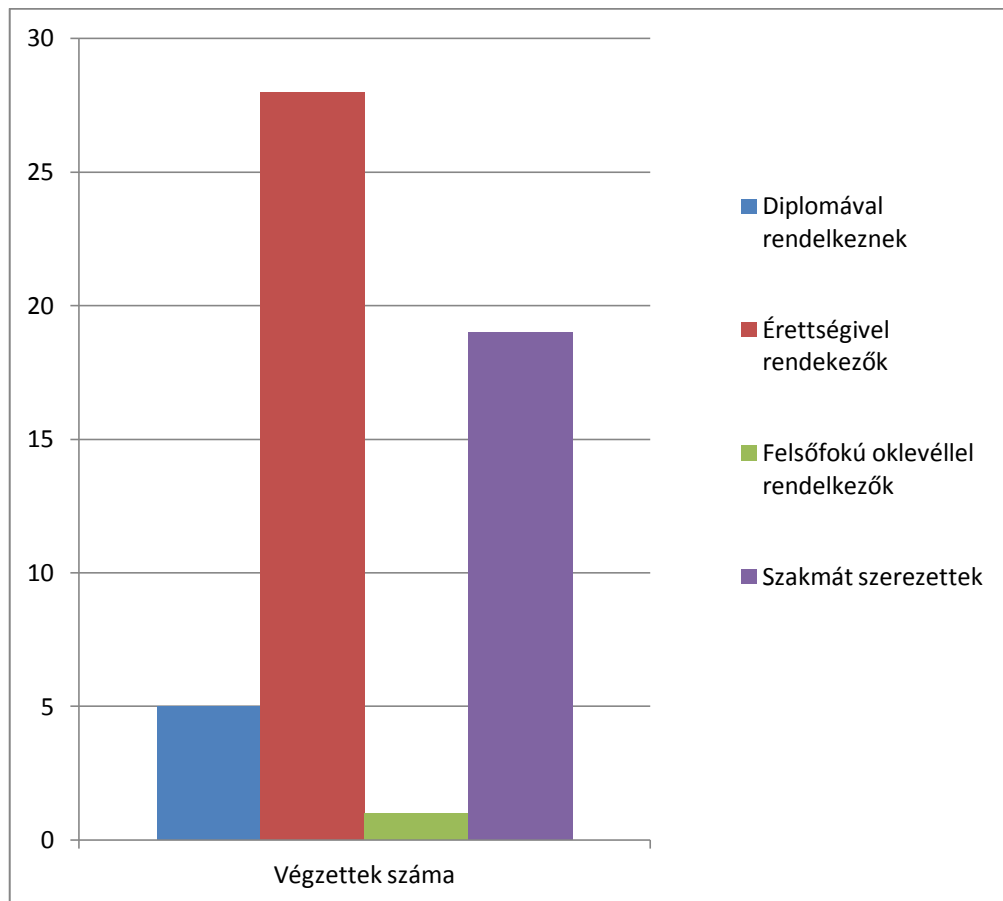
1. számú ábra. A gyermeklétszám és a végzős diákok számaránya.

Ezen a táblázaton a tanulók létszámának változását láthatjuk. A táblázatból leolvasható, hogy az idő folyamán szinte folyamatosan növekszik a tanoda létszáma, mely betudható a gyermeklétszám növekedésének a településen illetve a tanulni vágyó

diákok számának. A táblázatot a dokumentumelemzés során felhasznált adatokból készítettem.

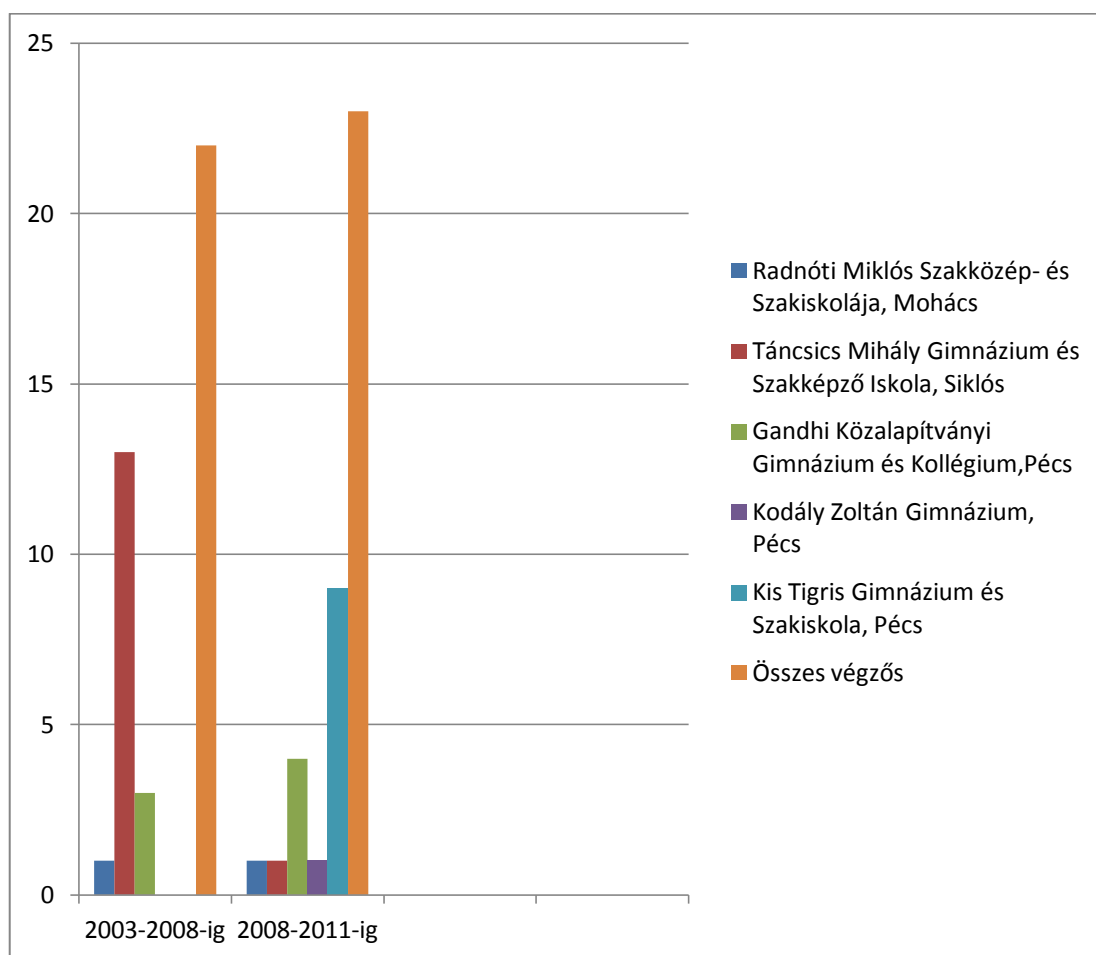
2. számú ábra. A tanulók végzettségének számszerű adatai 2000-2012 között.

Ezen a táblázaton melyet a kapott adatokból készítettem a végzettek számarányát láthatjuk. A diagramból kiderül, hogy a legnagyobb arányban a diákok érettségit szereztek. Ez az adat megfelel annak a célkitűzésnek, melyet a tanoda kijelöl a diákjai számára. Látható az adatokból, hogy vannak diplomával végzettek is bár kisebb arányban. Szakmát összességében 19 tanuló szerzett ebből viszont heten érettségi vizsgát is szereztek a szakmájuk mellé. Ebből kifolyólag az érettségizettek arány is nagyobb, pontosabban 28 fő az érettségit szerezettek aránya az elmúlt 12 évre vonatkozóan.

Ehhez a táblázathoz kapcsolva készítettem egy másik összesítést mellyel bemutatom, hogy az érettségit illetve szakmát szerzett diákok mely intézményben szerezték végzettségüket. Erre azért van szükség, mert Alsószentmártonban 2004 júliusa óta működik a Kis Tigris Gimnázium és Szakiskola és szeretném bemutatni, hogy milyen arányban végezték tanulmányaikat a helybeli középiskolában és szerezték meg az érettségit. Az adatokat két részre tagoltam mivel a Kis Tigris 2004-ben nyílt meg és azoknak az aránya, akik ott végeztek a 2008-2009-es tanév végi adatoknál derülne ki. Itt továbbra is csak azon tanulókat számszerűsítettem, akik részt vettek a tanoda programjain, vagyis aktív volt a hallgatói viszonyuk az alapítvánnyal.

3.Számú ábra. Azon intézmények ahol a diákok elvégezték az érettségit 2000-2011 között.

Az adatokból láthatjuk, hogy 2008-után megnőtt azoknak az aránya, akik a helybeli érettségi letételének lehetőségét választják és azok aránya pedig

megfogyatkozott, akik a siklósi Táncsics Mihály Gimnáziumot választották. Ezek az arányok azért lehetnek fontosak, mert nem tudható, hogy milyen eredményekkel végeztek csupán az, hogy elvégezték a középiskolát. Nem tudható, hogy a Kis Tigris választók tanulmányi eredményeit mennyiben befolyásolta az, hogy ismert közösségben fejezték be tanulmányaikat.

Úgy gondolom a dokumentum elemzések érdekes adatokkal szolgáltak és összevetve a tavasszal végzett kutatás eredményeivel elmondható, hogy a diákok valóban motiváltak a tanulás iránt és a konkrét adatok példaértékűek lehetnek a diákok számára.

5.2. Interjúelemzés eredményei

Az interjút Gyurka Zsolttal készítettem, aki a tanoda vezetője. Zsolt 2008 óta dolgozik a tanodában és 2010-től a tanoda vezetője. Kérdeztem a tanulók számról, a diákok szociális háttéréről továbbá, hogy hogyan tudnak segíteni a gyerekeknek. A továbbiakban kérésemre összefoglalta egy átlagos napjukat, elmondta hogyan motiválja a diákokat a tanulásra és végül a tanoda eredményességéről beszélt.

A tanodába jelenleg 52 tanuló jár melyből 44 tanuló rendszeresen részt vesz a foglalkozásokon. A tanulók mindegyike hátrányos helyzetű. Zsolt elmondta, milyen eszközökkel segítik a diákokat. A negyedik mellékletben mondtak szerint. (A tanoda nem csupán a tanítással, hanem egyéb módon is támogatja a tanulókat. Példaképpen az Iskola mindennapjaiban használatos eszközökkel mint a ceruza, táska, ruházat, busz bérlet. A szabadidejükben anyagi lehetőségeink szerint elvisszük Őket kirándulni, állatkertbe, korcsolyázni, kosárlabda mérkőzésekre továbbá nyári táborokba.) Ezzel Zsolt alátámasztotta azt a felvetésemet, hogy a tanoda diákjai megkapják a kellő támogatást a tanodától. Azt gondolom, ez lehet az eredményesség másik mutatója amellett, hogy milyen eredményekkel végeznek a tanulók.

A bevezetésben írtam az intézményesült kapcsolatrendszerekről, de persze nem csak azok a kapcsolatok fontosak melyeket a tanoda tart az együttműködés érdekében a tanodán kívül, hanem azon belül is. Így arról kérdeztem, hogy milyen az ő kapcsolata a diákjaival. Zsolt elmondása szerint baráti a kapcsolatok, vagyis nem feltétlen tanár diák viszonyuk van. Ezt nagyon lényegesnek tartom, mert a tanoda egyik célja, hogy

családias légkört teremtsen a gyermekek számára és Zsolt elmondása szerint a diákok igaz barátai, hiszen a gyermekek megosztják velük a sikerélményeiket, a problémáikat, azt, hogy mi történt az Iskolában és mi otthon. A bevezetőbe a szülő és pedagógus kapcsolatáról is írtam már személyes tapasztalataim alapján, az interjú során pedig megkértem Zsoltot beszéljen arról, számára mit jelent a pedagógus és szülő kapcsolat. Elmondta, hogy bár a szülőkkel nem olyan szoros a kapcsolatuk, mint a diákokkal mégis együtt tudnak működni. Továbbá vannak olyan programok, amelyeket kifejezetten azért szerveznek, hogy azzal a diákokat és szüleiket megmozgassák apák csocsóversenye, de a legutóbbi farsangon is sok szülő volt jelen és vett részt a programokban. Elmondta azt is, hogy a szülők csupán kis hányada körülbelül 10% érdeklődik nála személyesen a gyermekük tanulmányi eredményeiről. Ezt Zsolt azért nem tarja fontosnak mivel a tanoda nem iskola, így nem is fő feladatuk tájékoztatni a szülőket. Egyértelműnek tűnhet, ha a szülők közeli kapcsolatot ápolnak a tanoda pedagógusaival érdeklődőbbek is lehetnének a gyermekek tanulmányi eredményeik és előmeneteleikkel kapcsolatban. Ehhez hozzáfűzte, hogy valószínűleg nem tudnak elég időt fordítani a gyermekek tanulmányira mivel a szülők napjainak legfontosabb problémája a megélhetés.

Úgy vélem, hogy a helytörténet alapján megérthető, hogy miért vannak olyan nehézkes helyzetben a helybeliek. A tanoda nagy segítség a gyermekek számára.

Az interjú végeztével az eredményességről kérdeztem melyben kifejtette, hogy véleménye szerint van eredménye, de ahhoz, hogy reprezentatív képet kaphassanak, még több időre van szükség.

Összességében megállapítható, hogy a tanoda pedagógusai minden tőlük telhetőt megtesznek annak érdekében, hogy tanulóik családias és harmonikus közegbe érkezzen meg az iskolából. Megkapják a szükséges felszereléseket az iskolához ingyenesen, támogatást kapnak az alapítványtól a buszbérletük megvásárlásához és persze a pedagógusok szakképzettségükkel is a diákok segítségére vannak.

6.Összegzés

Összességében elmondható, hogy a tanoda eredményesen működik és jó úton halad a szociális hátrányokból fakadó lemaradások fejlesztésében. Célkitűzésük közt szerepel a hátrányos helyzetű, iskoláskorú cigány gyermekek társadalmi integrációjának elősegítése, személyes törődés és a szeretetteljes családi légkör megteremtése. Továbbá a gyermekek iskolai sikerességének, integrációjának segítése. Ezeknek a változatos programokkal eleget tesznek. További céljaik közt szerepel a diákok tanulmányi eredményességének növelése. Ezeknek a végzettségi mutatók szerint úgy gondolom, szintén eleget tesznek. Ez a tanoda eredményesen működik és célkitűzéseiket teljesítik.

A továbbiakban szeretném folytatni a tanodakutatást. Megvizsgálni más tanodák működését és célkitűzéseiket valamint azt, hogy azoknak a továbbtanulók arányával eredményesnek bizonyulnak-e.

7.Szakirodalom.

- A közoktatásról szóló (1993) évi LXXIX. Törvény http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99700020.KOR#lbj69param
Letöltés dátuma 2012-10-16.
- Ambrus Péter (2001): Cigányság és Iskola. *Iskolakultúra – könyvek*, 8. sz.7-13. p
- Amrita Egyesület. <http://www.ambedkar.hu/amrita-egyesulet/#more-378>
Internetes forrás, letöltés dátuma: 2012-10-16.
- Báthory Zoltán (1997): *Tanulók, Iskolák, Különbségek*. Budapest, Okker kiadó.
- Békési Andrea - Balatoni Tamásné (2009): SZMCA Program, Internetes forrás http://www.szmca.hu/test_alfa.html A letöltés dátuma: 2012-03-18
- Cserti Csapó Tibor. (2011): *A cigány népesség a társadalmi-gazdasági térszerkezetben*. Pécs, PTE BTK Oktatókutatató Központ
- Csirmaz Mátyás (2011): A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók integrációjáról. Internetes forrás <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=892> A letöltés dátuma: 2012.10.12.
- Falus Iván-Ollé János(2008): *Az empirikus kutatások gyakorlata*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Fejes József Balázs, F.M, H.T, Sz.B, Sz.N, V.A, (2012): *Tanoda beválás vizsgálat tapasztalatainak összefoglalása*.
- Forray R. K. – Hegedűs T. A. (2001): Oktatáspolitikai változások a cigánygyerekek iskoláztatásában. In. Romák és oktatás (szerk. Andor Mihály) In. *Iskolakultúra könyvek* Nr. 8. pp. 13-30.
- Forray R. Katalin – Hegedűs T. András (1995): Oktatáspolitikai változások a cigánygyerekek iskoláztatásában. *Iskolakultúra*, 24. sz.
- Forray R. Katalin (1993): A nemzetiségi-etnikai oktatás állami támogatása. *Educatio* 2. 223-231.
- Forray R. Katalin (2000): *A kisebbségi oktatáspolitikáról*. Pécs, Agora ipari, kereskedelmi és szolgáltató kft
- Forray R. Katalin- Híves Tamás (1992): Cigány kisebbségi önkormányzatok és cigány kisebbségi oktatási programok. *Educatio*, 2. sz. 377-406.p.

- Harsányi Eszter – Radó Péter (1997): Cigány tanulók a magyar iskolákban. *Educatio*, 1997/1.
- <http://romaprogramok.soros.hu/index.php?id=44> Internetes forrás, letöltés dátuma: 2012-10-16.
- <http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=Jelentes97-hatter-Rado-Nemzeti> (letöltés ideje: 2012. május 13.)
- Kerényi György (2005): *Tanodakönyv*. Budapest, SuliNova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht. http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=4&ved=0CD0QFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.wekerle.gov.hu%2Fdownload.php%3Fdoc_id%3D2107&ei=5RxmT8npDoLCswbHzryzBQ&usg=AFQjCNGTs7o4vldAFvaCmN5MbCtVR6Z57A&sig2=SbPZdEC-M26GNHvFEwFqhg A letöltés dátuma 2012.10.01.
- Kozák Istvánné (1998): A cigánygyerekek iskolai eredményeit befolyásoló tényezők a hatvanas évektől a kilencvenes évek elejéig. *Phralipe*, 3. sz. 5-15.p.
- Ladányi János-Szelényi Iván (1997): Ki a cigány. In: *Kritika*
- Magdali Mária (2011): Cigánypasztoráció Alsószentmártonban. Internetes forrás <http://www.parbeszed.com/main.php?folderID=2261&articleID=9208&ctag=articlelist&iid=1> 2012-03-18
- Mészáros Anita (2001): Cigány gyerekek alternatív iskolai fejlesztése. *Iskolakultúra könyvek*, 8. sz. 47–54. p.
- Németh Szilvia (2008): A tanoda-típusú intézmények működésének, tevékenységének elemzése. Budapest, TÁRKI-TUDOK Tudásmenedzsment és Oktatókutató Központ Zrt. <http://www.tarki-tudok.hu/file/tanulmanyok/tanodaelemzes.pdf> A letöltés dátuma 2012-03-18 <http://www.tarki-tudok.hu/file/tanulmanyok/tanodaelemzes.pdf> A letöltés dátuma 2012-10.05.
- Radó Péter (1997): *A nemzeti és etnikai kisebbségek oktatása*.
- Réger Zita (1978): Cigányosztály, „vegyes osztály” – a tények tükrébe. Budapest, *Valóság folyóirat* Nr. 21 pp. 77–89.
- Réthy Endréné (1989): *Teljesítményértékelés és tanulási motiváció*. Budapest, Tankönyvkiadó

- Roma oktatási program. Józsefvárosi Tanoda.
<http://romaprogramok.soros.hu/index.php?id=44> (letöltés dátuma: 2010. március 19.)
- Tanoda-sztenderd. <http://www.nfu.hu/doc/1363> Internetes forrás, letöltés dátuma: 2012-10-16.
- Varga Aranka (2012): *Gyermekvédelem és iskola. Pécs*, PTE BTK Oktatáskutató Központ Mandulavirágzás KF

8. Melléklet.

Interjú a tanoda vezetőjével

2012.02.08.

Az interjú alanya Gyurka Zsolt.

1.Mi a végzettséged?

Testnevelés szakon végeztem.

2.Mióta dolgozol a Tanodában?

2008 óta dolgozom a tanodában és 2010-től vagyok a tanoda vezetője.

3.Hasznonak tartod a munkát, amit elvégeztek a tanodában?

Igen hiszem, hogy az.

4.Miért?

Fontosnak tartom a hasznos elfoglaltságokat, melyeket a gyermekek szabadidős eltöltésére hozunk létre.

5.Hányan tanulnak jelenleg a tanodában?

Jelenleg tanodába 52 diák iratkozott be ebből a létszámból 8 tanuló kollégista így ők csupán a pénteki napon látogatják meg a tanodát. A 44 diák közül 38-40 tanuló rendszeresen részt vesz a foglalkozásokon.

6. Milyen összetételben? (hh, hhh, stb.)

A tanulók mind hátrányos helyzetűek.

7. Hogyan tudtok nekik segíteni?

A tanoda nem csupán a tanítással, hanem egyéb módon is támogatja a tanulókat. Példaképpen az Iskola mindennapjaiban használatos eszközökkel mint a ceruza, táska,

ruházat, busz bérlet. A szabadidejükben anyagi lehetőségeink szerint elvisszük Őket kirándulni, állatkertbe, korcsolyázni, kosárlabda mérkőzésekre továbbá nyári táborokba.

8. Milyen a kapcsolatot a gyerekekkel?

Ezek mellett a diákokkal baráti kapcsolatot ápolunk, megosztják velünk a sikerélményeiket, a problémáikat. Azt, hogy mi történt az Iskolában és mi otthon.

9. A diákok szüleivel milyen a kapcsolatot?

Jó, de a gyerekekkel szorosabb mivel több időt töltünk el együtt, mint a szüleikkel, de tervezzük, hogy több olyan programot csinálunk, amibe a szülőket is bevonjuk. Például apák csocsóversenye, de a legutóbbi farsangon is sok szülő volt jelen és vettek részt a programokban.

10. Röviden foglald össze egy napotokat a tanodában, kérlek!

Hétköznapi (hétfőtől péntekig) 13:00 – 19:00 óráig vagyunk nyitva. A tanodába járó diákok két-három részletben érkeznek meg. Az első osztályos tanulóktól a negyedikes diákokig bezárólag a tanítás befejeztével külön busz hozza őket Siklósról Alsószentmártonba. Délután egy órakor érkeznek meg. A gyerekeket játékokkal és uzsonnával várjuk a pedagógusok. Az uzsonna elkészítésében a tanulók is szerepet vállalnak. Megérkezéstől 14:45-16:00-ig szabadidős foglalkozás van, az elején rövid beszélgetés arról, hogy kivel mi történt. 16:00-17:00-ig. szilencium van, vagyis mindenki tanul, majd szabadidős foglalkozás. 17:00-tól egyéni majd csoportos fejlesztés 17:45-ig. 17:45-től pedig ismét szilencium, de ekkor már a 6-12 osztályos tanulók számára. Minden pénteken 15:00-kor diákparlament van, amelyen a részvétel kötelező.

11. Mivel próbálsz motiválni, ösztönözni a diákokat a tanulásra?

Van, amikor petákkal jutalmazunk őket, ha tanulás után plusz feladatot is elvégeznek, többet tanulnak, a leckefüzetükbe pluszgyakorló feladatot végeznek el. Petákat kaphatnak azért is, ha segítenek a pedagógusoknak a tanoda körüli munkákban. Azért, hogy elkerüljük, hogy a diákok csak azért végezzenek el bizonyos feladatokat, mert petákat kapnak, némely esetekben nem petákat adunk, hanem inkább csupán megköszönjük és érezzük, hogy a gyermek örül annak is, ha látja a mosolyt az

arcunkon. Szeretnék őket arra is megtanítani, hogy az önzetlen segítség fontosabb a jutalomnál.

12.Hogy érzed, van hatása a munkádnak a gyerekekre? Ha igen, milyen és hogyan jelenik ez meg? (pl.)

Van eredménye mindenféleképpen, de időre van még szükség ahhoz, hogy reprezentatív képet kapjunk.

13. Tudomásod szerint a tanulókat motiválják a szüleik?

Valószínűleg nem tudnak elég időt fordítani a gyermekeik tanulmányira mivel a szülők napjainak legfontosabb problémája a megélhetés. Azoknak a családoknak, akiknek sok a gondja, azoknak nincs olyan sok idejük a gyermekeikkel foglalkozni. De mindig vannak kivételek.

14.A szülők szoktak érdeklődni a diákok tanulmányi eredményeiről?

A szülők csupán kis hányada 10% érdeklődik nálam személyesen a gyermeke tanulmányi eredményeiről, de mivel nem iskola vagyunk, így nem is a fő feladatunk tájékoztatni.